

BILDANDE AV NATURRESERVATET GÅSTJÄRNSKÖLEN I MORA KOMMUN

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Området är ca 409 ha och består av ett skogs- och myrlandskap. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen beslutar också att samrådsområdet Gåstjärnskölen, beslutat 1979-02-12 (dnr: 11.1292-2853-78), upphävs.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen i bilaga 4, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Gåstjärnskölen
Kommun	Mora
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	SE0620064
Församling/socken	Venjan
Naturgeografisk region	32b Norra Norrlands barrskogsområden och bergkullslätter.
Fastigheter	Mora Stutt 299:1
Areal	Total areal: 409 ha Landareal: 395 ha Produktiv skogsmark: 112 ha (enligt värdering)

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Det främsta syftet med naturreservatet är att bevara ett skogs-myrrkomplex med ett rikt fågelliv. Särskilt prioriterade är de stora våtmarkerna med inslag av småvatten. I detta syfte ingår också att vårda och bevara de värdefulla tallnaturskogar som finns i området, samt att på längre sikt öka naturvärdena i de mer triviala skogsmarkerna i området.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer inom Gåstjärnskölen ska skyddas. De skogar som påverkats av skogsbruk ska återställas.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som kan skada de livsmiljöer samt växt- och djursamhällen som är knutna till skogsmyrkomplexet.

Skötsel enligt skötselplan

- Bränning används för att återställa trivialare tallskogar till ett naturskogslignande tillstånd, samt för att bevara befintliga tallnaturskogar.
- Information om området ska finnas både på Länsstyrelsens webbsida och på skylt vid reservatet.

Skäl för beslut

Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Biologiska värden

Gåstjärnskölen är en representativ myr med höga ornitologiska värden. De stora öppna myryrtorna med inslag av blötare områden och småvatten skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv. En liten sumpskog med relativt stort lövinslag ingår också i komplexet. Myren är till största delen orörd, medan sumpskogen påverkas lokalt av ett dike.

Flera fastmarksholmar och moränryggar är bevuxna med vacker gammeltallskog. Inslag av björk, brandljudade tallar och kolade torrakor visar att åtminstone en brand övergått området de senaste 150 åren. På en del av torrakorna växer varglav.

På två av de större fastmarksholmarna är graninslaget relativt stort. Här har stjärntagging, ullticka och rynkskinn hittats.

Natura 2000 – livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Gåstjärnskölen är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket som grundar sig på art- och habitatdirektivet 92/43/EEG. Syftet med Natura 2000-området SE0620064 Gåstjärnskölen är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för följande naturtyper med undertyper (se karta bilaga 3):

- Aapamyrskomplex (prioriterad naturtyp) med ingående habitat (7310 Aapamyrs, 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, 91D0 Skogbevuxen myr, 3160 Dystrofa sjöar och småvatten).
- Västlig taiga (kod 9010, prioriterad naturtyp)

Kulturhistoriska värden

Längs sjöstranden i områdets nordöstra del finns spår av boplatser från stenåldern. Skärvsten förekommer i två områden längs stranden. Våtmarkerna har säkerligen slåttrats.

Miljömål

Naturreseptatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Myllrande våtmarker, Levande skogar samt Ett rikt växt- och djurliv.

Motiv för bildande av naturreseptat

Skyddsform

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta kan bäst tillgodoses genom bildande av naturreseptat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreseptatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreseptat. Föreskrifterna är anpassade till naturreseptatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken

Planeringsbakgrund

Området utgör del av riksintresse nr 26, Lybergsåsen-Gravbergskölen-Storkölen. Området ingår också i den nationella myrskyddsplanen.

Området är utpekad som Natura 2000-område enligt 7 kap 27§ miljöbalken. Fastställdedatum för aktuell bevarandeplan är 2005-08-12.

I kommunens översiktsplan betecknas området som ”Skogsmark med höga naturvärden”. Länsstyrelsen bedömer att naturreservatsbildningen är i linje med översiktsplanens intentioner.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i reservatets skötselplan.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Det är förbjudet att inom reservatet

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten. Undantag gäller för underhåll av befintlig damm i anslutning till reservatets norra gräns, samt för normalt underhåll och drift av befintliga vägar i anslutning till reservatet.
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle
3. gödsla, sprida aska eller använda bekämpningsmedel
4. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - framföra skoter på markerad skoterled på snötäckt mark.
 - transportera ut älg, björn, större hjortvilt eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation.
 - för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.
5. plantera in växter eller djur.
6. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning – inklusive jaktorn och jaktpass med följande undantag:

- Jaktpass av naturmaterial får uppföras, men sikt- och skjutgator får inte röjas.
- 7. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser.
- 8. bedriva jakt med fälla och snara med följande undantag:
 - Jakt med minkfällor är tillåtet
- 9. upplåta korttidsjakt.
- 10. jaga annat än älg, rådjur, räv, hare, vildsvin, mink, orre och tjäder.
- 11. utan Länsstyrelsens tillstånd sprida kalk

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor, anläggning och underhåll av vandringsleder, parkeringar och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. Skötsel av naturreservatet sker genom tex. Rövning, gallring, naturvårdsbränning,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 4) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd, stubbar och buskar.
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - framförande av skoter på markerad skoterled på snötäckt mark.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter).
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

Punkterna A1-7 samt A11 syftar alla till att skydda mark och vegetation från åtgärder som kan skada djur, växter eller strukturer som är viktiga för att områdets naturvärden ska bibehålla eller uppnå gynnsam bevarandestatus. Punkten A4 syftar till viss del också till att minska störningar på framförallt fågellivet. Punkterna A2; A3 innebär att bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till reservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Undantag från föreskrifterna ges för underhåll av befintlig damm strax utanför reservatet, samt för normalt underhåll och drift av vägar som ansluter till reservatsgränsen. Där inbegrips underhåll av diken, vägtrummor och slätter av vägrenar.

Punkterna A4 och C2 reglerar terrängkörning. Terrängkörning med motordrivna fordon ger vegetations- och markskador, särskilt om tunga fordon används eller om körning sker i våtmarker, vilket skadar den biologiska mångfalden och minskar upplevelsen av ett orört område. Förbränningsmotordrivna fordon orsakar även buller och avgasutsläpp, vilket stör både friluftsliv och djurlivet. Undantag för uttransport av älg, björn, större hjortvilt och vildsvin bedöms kunna ske med fordon som inte skadar den biologiska mångfalden samtidigt som omfattningen är så begränsad att friluftslivet, vid avvägning mot jaktintresset, får tåla eventuella störningar. De undantagna djuren överensstämmer med de som även undantas i terrängkörningslagen. För att minimera skador på mark och vegetation är det viktigt att körning begränsas till torra eller frusna marker. Tyngre hjulgående traktorer ger ofta mark- och vegetationsskador. Bandgående älgdragare eller liknande rekommenderas. Om uppföljningen visar att markskador från uttransport av vilt åsamkar för stora skador, bör föreskriften skärpas.

Punkten A6: Olika typer av anläggningar inklusive eventuellt behov av markarbeten och vägar för uppförande och underhåll skadar den biologiska mångfalden och minskar påtagligt upplevelsen av ett ”orört” område. Undantag medges för enklare jaktpass som till material och utförande är anpassat till platsen och ”smälter” in i naturen. Materialet ska utgöras av dittransporterade smala trädstammar. Taköverbyggnad får under jakten bestå av en presenning men denna får ej permanent vara kvar i skogen. Jaktorn får inte uppföras, dock

får gamla stå kvar om de underhålls. Länsstyrelsen förbehåller sig rätten att ta bort jaktorn som ej underhålls.

Punkterna A7-10 reglerar jakt och fiske inom området.

Punkt A7 motiveras med att utfodring (åtling) av vilt medför att djur koncentreras till området kring utfodringsplatsen. Lokalt skadas vegetationen vid foderplatsen genom tramp, foderspill, en viss gödsling av marken, samt ett ökat betestryck på unga lövträd i området. Detta är inte önskvärt inom naturreservat. Det är dock tillåtet att lämna kvar den urtagna älgräntan efter skjuten älg liksom att mata småfåglar. Det är också tillåtet att sätta ut saltsten.

Punkt A8 förbjuder jakt med fällor och snara. Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte. Utgångspunkten bör därför vara att endast tillåta jakt med fällor om det finns skäl att reglera specifika arter. Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett ”orört” område och kan upplevas negativt av friluftslivet. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Även slagfällor är tillåtna vid minkjakt eftersom naturvårdsnyttan bedöms större än risken att enstaka individer av andra arter dödas.

Punkt A9 motiveras med att jaktutövarna inom naturreservatet ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behövs vad gäller bl.a jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d v s de ska bedriva jakt tillsammans.

Punkt A10 motiveras med att naturreservatets syfte är att skydda hela biotopen med alla naturligt förekommande djur och växter, inklusive det ekologiska samspel som råder mellan vegetation och bytesdjur. Undantag görs dock för mink och vildsvin som inte är för trakten naturligt förekommande arter, samt för älg, rådjur, hare och räv som är arter av stor jaktlig betydelse och dessutom allmänt förekommande i skogslandskapet som helhet. Jakt på skogsfågel har i sig troligen inte någon större påverkan på skogsfågelstammen i relation till exempelvis skogsbruk. Däremot kan det finnas ett värde i att lokalt minska påfrestningarna på fågelstammen i så stor utsträckning som möjligt. I Gåstjärnskölen, Nordbläster och Ålderfljot tillåts jakt på orre och tjäder eftersom jakten har en relativt begränsad omfattning. Om jakttrycket skulle öka eller fågelstammarna av annan anledning skulle minska bör föreskriften skärpas.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och

uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

C Punkterna under C inskränker allmänhetens nyttjande av området. C1-4 syftar till att skydda mark och vegetation från åtgärder som kan skada djur, växter eller strukturer som är viktiga för att områdets naturvärden ska bibehålla eller uppnå gynnsam bevarandestatus. C2 och 4 syftar också till att undvika aktiviteter som kan störa framförallt fågellivet. En skoterled passerar området. Det bedöms inte vara motiverat att ändra ledens sträckning i dagsläget. Om trafiken på leden visar sig orsaka störning eller skada bör föreskriften skärpas.

Matsvamp och bär får plockas i reservatet. Det är tillåtet att tälta i reservatet samt att elda under förutsättning att man tar hänsyn och inte stör häcknings- och spelplatser och inte skadar växande eller döda träd. Vill man inte ta med sig egen ved går det bra att plocka torra kvistar från marken. Däremot får man t ex inte elda med delar av torrakor och stubbar eller liggande döda träd, s k lågor.

C3. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

C4. Fler besökare i reservatet är normalt positivt. Olika organiserade arrangemang kan dock, om de bedrivs i olämplig omfattning , på olämpligt sätt, på olämplig plats eller under olämplig tid , störa andra besökare och negativt påverka naturmiljön. För att kunna inrikta den organiserade verksamheten till en hållbar och miljöanpassad sådan, krävs därför tillstånd av länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan då ställa villkor och anvisa passande plats etc.

Ärendets handläggning

Gåstjärnskölens naturvärden beskrevs först av Hugo Sjörs 1973 i rapporten Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län. För att förhindra skador på myrmarker och skog bildades 12/2 1979 ett samrådsområde som omfattade Gåstjärnskölen samt Stormyran som ansluter norrut. 1979 inventerades också fågellivet på myren, som befanns vara mycket skyddsvärd ur ornitologisk synpunkt.

Trots samrådsrådets uttalade syfte att skydda skogsmarkerna mot avverkning avverkades skogen på flera av de stora myrholmarna i området under 1980-talet. För att skydda de kvarvarande naturskogsresterna togs i början av 1990-talet en diskussion om eventuellt reservatsskydd med markägaren, Knås besparingskog. Lämplig bytesmark kunde då inte uppbådas, och ärendet avslutades i väntan på kommande omarrondering.

1997 föreslog Länsstyrelsen att det södra området skulle föreslås ingå i Natura 2000-nätverket, medan Stormyran i norr släpptes från Länsstyrelsens sida. Besparingsskogen godkände detta och 1998 föreslogs Gåstjärnskölen som Natura 2000-område.

Området föreslogs 2004 åter för reservatsbildning i samband med omarronderingen i Norra Venjan. Värdering gjordes av Lars Ambrosiusson på Skogsstyrelsen i Mora, och Knås besparing ersattes med mark inom omarronderingsområdet. Markägare efter omarronderingen blir staten genom Naturvårdsverket.

Ett förslag till beslut skickades på remiss i oktober 2007 till berörda myndigheter och sakägare. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Mora kommun, Venjans viltvårdsområde, Friluftsförbundet i Dalarna, Bergsstaten och Försvarsmakten tillstyrker alla de blivande reservaten. Sveriges geologiska undersökning (SGU) avstår från att yttra sig i ärendet.

Norra Venjans besparingsskog har några allmänna synpunkter angående de vägar som ansluter till reservatet. De vill att det tydligt framgår att drift och underhåll av väg med tillhörande diken och vägtrummor är tillåtet. Detta har förtydligats i föreskrifter och motiv till föreskrifter. De vill också diskutera andelstal i vägunderhållet beträffande de berörda vägarna. Eftersom ännu inte förrättningen efter omarrondering kommit Länsstyrelsen tillhanda, lämnas frågan om andelstal till områdesförvaltaren.

Venjans motorklubb upplyste om att skoterleden genom området delvis fått en ny sträckning. Skötselkartan har justerats.

Jägareförbundet Dalarna saknar tillräckliga motiveringar till de föreslagna restriktionerna för jakt. Även Norra Venjans besparingsskog inkom med synpunkter angående jakt i området. Gåstjärnskölen ingår ej i Venjans viltvårdsområde, däremot i älgskötselområde. Detta har ändrats i beslutet. Besparingsskogen ifrågasätter också om ett totalt jaktförbud på fågel är nödvändigt. Länsstyrelsen har bedömt att jakt på vildsvin ska vara tillåtet i reservat. Orre, tjäder och vildsvin har därför också undantagits från jaktförbudet i föreskrifterna.

Upplysningar

Andra föreskrifter som gäller för området

Området är utpekad som Natura 2000-område enligt 7 kap 27§ miljöbalken.

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Norrfalk

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, kulturmiljöhandläggare Tommy Nyberg, samhällsplanerare Frida Rotberger, tf funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Jenny Sander, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

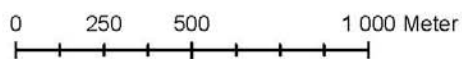
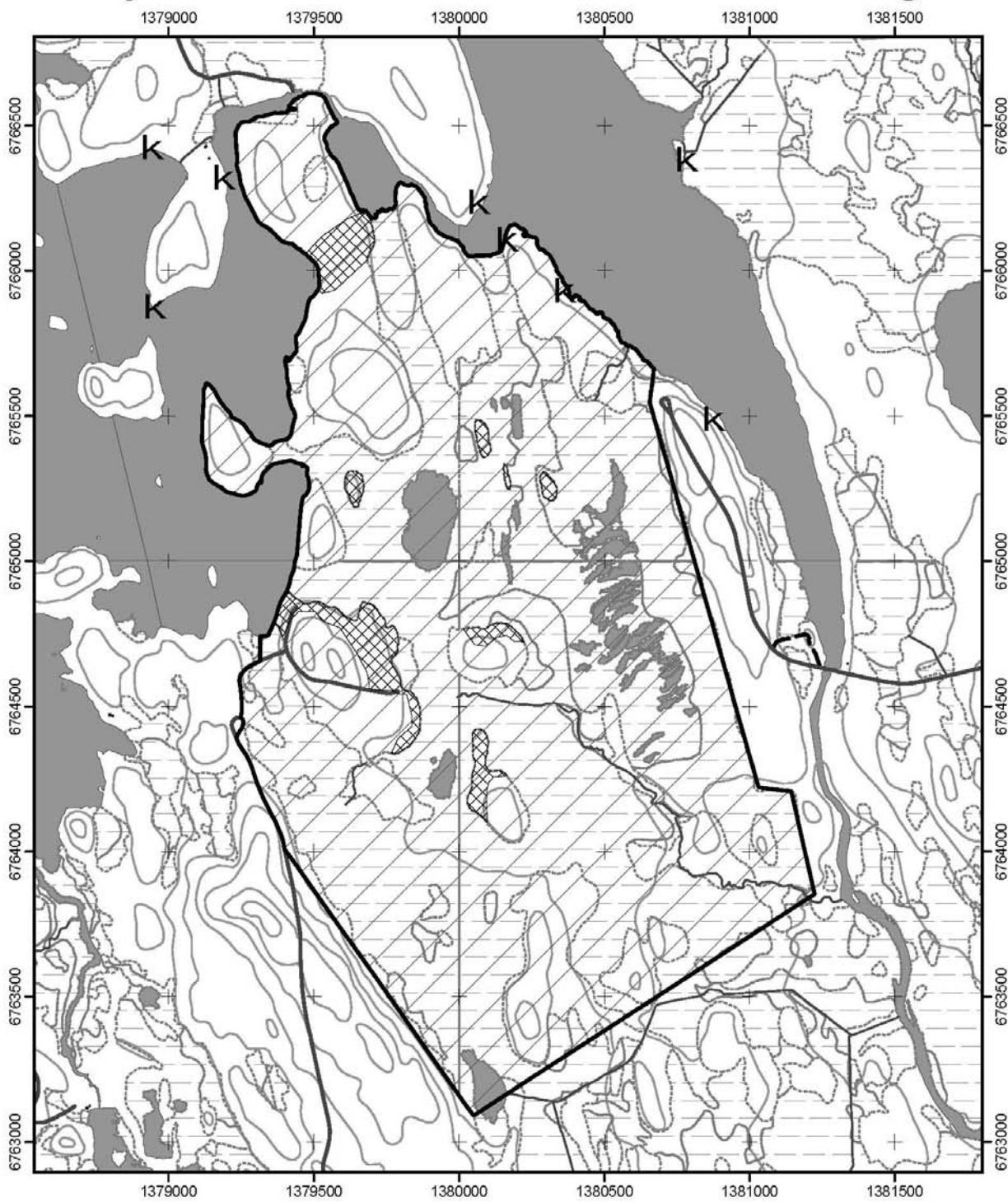
Jenny Sander

Bilagor:

- Bilaga 1 Beslutslista
- Bilaga 2 Översiktskarta
- Bilaga 3 Natura 2000-habitatkarta
- Bilaga 4 Skötselplan
- Bilaga 5 Hur man överklagar

Gåstjärnskölen - Beslutskarta

Bilaga 1

Skala 1:17 500

Teckenförklaring

Reservatsgräns	sankmarker	Allmän väg
Skogsvärdekäma	Skog	Mindre bilväg
Fornlämningar	höjdkurvor	Jämväg
vattendrag	vatten	Traktorväg
byggnader		

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET GÅSTJÄRNSKÖLEN

BESKRIVNINGSDDEL

1 Beskrivning av området

1.1 Administrativ data

Namn	Gåstjärnskölen
Objektnummer	DOS-id: 1001579, RegDOS-id: 2010849
Natura 2000-beteckning	SE0620064
Län	Dalarna
Kommun	Mora
Markslag:	
	Tallskog 35 ha
	Granskog 12 ha
	Barrblandskog 23 ha
	Barrsumpskog 2,5 ha

Lövblandad barrskog	5 ha
Triviallövskog	21 ha
Lövsumpskog	2,5 ha
Hygge	11 ha
Impediment	35 ha
Myr	249 ha
Vatten	13,5 ha
Naturtyper enl art- och habitatdirektivet:	
Västlig taiga (9010), totalt	74 ha
- uppdelat på undertyper:	
• <i>Tallskog</i>	53 ha
• <i>Barrblandskog</i>	17 ha
• <i>Blandsumpskog</i>	4 ha
Aapamyrkomplex (7310), totalt	272 ha
- uppdelat på ingående habitat:	
• <i>3160 Dystrofa sjöar och småvatten</i>	8 ha
• <i>7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga till intermediära kärr och gungflyn</i>	208 ha
• <i>7310 Aapamyr</i>	41 ha
• <i>91D0 Skogbevuxen myr</i>	15 ha

1.2 Beskrivning av området

Gåstjärnskölens naturreservat är 409 ha och ligger på den myrrika dalasandstensplatån som sträcker sig från Älvdalen i norr till Venjan i söder. Myren utgörs till största delen av artfattiga mjukmattor, men det som utmärker sig mest är ett stort flarksystem i öster. Fågellivet är rikt tack vare de stora öppna myryrtorna med inslag av blötare områden och småvatten. Skogklädda moränryggar och fastmarksholmar bryter av den öppna myren. Några av dessa skogsholmar hyser vacker tallnurskog, men stora delar av skogsmarken har påverkats av skogsbruk i senare tid.

1.2.1 Kulturhistoria

Längs sjöstranden i områdets nordöstra del finns spår av boplatser från stenåldern. Skärvsten förekommer i två områden längs stranden i naturreservatet och spetsar, skrapor och keramikbitar har hittats där (se beslutskarta). Fler fynd finns kring Dragsjön även utanför reservatets gränser.

1.2.2 Biologi

Gåstjärnskölen är en representativ myr med höga ornitologiska värden. En liten sumpskog med relativt stort lövinslag ingår också i komplexet. Myren är till största delen orörd, men sumpskogen påverkas av ett dike.

Myrarna domineras av artfattiga mjukmattekärr. Vid Rudtjärnen i områdets sydvästra del växer dock rikindikerande arter som snip och gyllenmossa. I öster finns ett stort strängflarkekärr med stora flarkar och flarkgölar. Strängarna är ställvis halvmeterhöga och upp till 400 m långa.

De öppna myrytorna med inslag av blötare områden och småvatten skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv. Gåstjärnaskölen var en av de högst klassade myrarna i den inventering av länets fågelmyrar som gjordes 1979.

Flera fastmarksholmar och moränryggar är bevuxna med vacker gammeltallskog. Inslag av björk, brandljudade tallar och kolade torrakor visar att åtminstone en brand övergått området de senaste 150 åren. På en del av torrakorna växer varglav.

På två av de större fastmarksholmarna är graninslaget större, och här har stjärntagging, ullticka och rynkskinn hittats. Dessa arter växer på granlågor och är knutna till relativt opåverkade barrskogar med kontinuitet av död ved. Några mindre brötar med nyligen stormfällida granar har ökat mängden död ved i barrblandskogarna, och med tiden kanske denna typ av arter knutna till granlågor kan öka i omfattning. Det är dock inte granvärdena som är det märkvärdiga med detta reservat.

Arter

Arterna är dåligt eftersökta inom området, och det kan antas att fler skyddsvärda arter bör läggas till nedanstående lista.

Art	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
Lavar	Varglav	<i>Letharia vulpina</i>	NT
	Nästlav	<i>Bryoria furcellata</i>	S1
	Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	S1
Svampar	Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	S3
	Stjärntagging	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT
	Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT

Tabell över artförekomst av rödlistade, signalarter och Natura 2000-arter.

Kategori:

1 Rödlistade arter enligt ArtDatabanken 2005. (RE) Försvunnen, (CR) Akut hotad, (EN) Starkt hotad, (VU) Sårbar, (NT) Missgynnad, (DD) Kunskapsbrist.

2 Signalarter enligt Skogsvårdsstyrelsen. (S1) Lågt signalvärde, (S2) Medelgott signalvärde, (S3) Högt signalvärde.

1.2.3 Friluftsliv

En skoterled passerar området i nord-sydlig riktning. Venjans motorklubb har för avsikt att uppföra en slogbod i anslutning till leden i områdets nordligaste delar. Detta har dock ännu inte realiserats.

Enligt gröna kartan går även en stig från dammen i norr ner mot vändplanen i öster. Denna stig är dock till stora delar omöjlig att återfinna i terrängen.

Myrens vackra höstfärger upplevs bäst till fots längs tallskogarnas kanter mot myren. Gästjärnskölens belägenhet, långt från de större vägarna och samhällena, gör dock att besöksstrycket inte väntas bli särskilt stort.

1.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Skogsmark

Spår av brand i form av björkinslag, kolade högstubbar och brandljud i både döda och levande tallar vittnar om att skogarna i området brunnit minst en gång under de senaste 150 åren.

I stort sett all skogsmark inom reservatet har påverkats av dimensionsavverkning. Spår från en flottningsanläggning finns i reservatets nordligaste delar. Relativt stora delar av skogsmarken har också påverkats av skogsbruk i senare tid i form av avverkning, gödsling, hyggesbränning och plantering av gran och contortatall (*Pinus contorta*).

Våtmarker, sumpskog och vatten

Flottningsanläggningen har ägt rum på sjöarna som utgör områdets västra och norra gräns. Parallellt med ån som sammanbinder sjöarna finns en kanal som idag är torrlagd. Sjöarna är idag båda reglerade, och i norr ansluter en damm till reservatets gräns.

Våtmarkerna inom området är odikade, dock är anslutande skogsmark i nordost dikad liksom blandsumpskogen i norr. Delar av våtmarkerna har säkerligen slåttrats. Öster om Rudtjärnen i områdets sydvästra del tyder exempelvis namnet Skommarslätten på den gamla ekonomiska kartan på detta.

Jakt, fiske och övriga fritidsaktiviteter

Jakt bedrivs i området, som ingår i Venjans älgskötselområde. Området ingår också i Norra Venjans fiskevårdsområde.

1.4 Källförteckning

Bratt, L, Rafstedt, T, 1990: *Våtmarker i Kopparbergs län*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1990:2.

Forslund, M, Kolmodin, U, Svenson, S-Å, 1982: *Skyddsvärda fågelmyrar i Kopparbergs län*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län 1982:4.

Sjörs, H och medarb. 1973: *Skyddsvärda myrar i Kopparbergs län*. Växtekologiska studier 3, Uppsala.

Riksantikvarieämbetets informationssystem om fornminnen (FMIS).

PLANDEL

2.1 Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Det främsta syftet med naturreservatet är att bevara ett skogs-myrkomplex med ett rikt fågelliv. Särskilt prioriterade är de stora våtmarkerna med inslag av småvatten. I detta syfte ingår också att vårda och bevara de värdefulla tallnatskogar som finns i området, samt att på längre sikt öka naturvärdena i de mer triviala skogsmarkerna i området.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer inom Gåstjärnskölen ska skyddas.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan skada de livsmiljöer samt växt- och djursamhällen som är knutna till skogs-myrkomplexet.

Skötsel enligt skötselplan

- Bränning används för att återställa trivialare tallskogar till ett naturskogsliknande tillstånd, samt för att bevara befintliga tallnatskogar.
- Information om området ska finnas både på länsstyrelsens webbsida och på skylt vid reservatet.

2.2 Prioritering mellan bevarandevärden

Myrkomplexet utgör områdets största värde tillsammans med de områden med tallnatskog som finns i reservatet.

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

2.3 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 4 skötselområden, vilka utgår från naturtyp och skötselbehov. Skötselområden 2 och 3 är markerade på bifogad skötselplankarta (bilaga 1):

- 1 Våtmarker, sumpskog och vatten
- 2 Skogsvärdekärnor och annan mogen skog
- 3 Ungskogar och hyggen
- 4 Friluftsliv

Skötselområde 1: Våtmarker, sumpskog och vatten, 277 ha

Beskrivning

Gåstjärnskölens naturreservat är framförallt avsatt för att skydda det stora representativa myr-skogskomplexet. Myren består av ett väldigt aapamyrkomplex där habitaten som ingår är *aapamyr (habitatkod 7310)*; *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (habitatkod 7140)*; *skogbevuxen myr (habitatkod 91D0)* samt *dystrofa sjöar och småvatten (habitatkod 3160)*. Se även bifogad habitatkarta.

Det mest framträdande när man betraktar en flygbild över gåstjärnskölen är det stora strängflarkkärret i nordost. De många öppna flarkarna och flarkgölarna av varierande storlek bildar en mosaik av öppet vatten som skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv. Den största ytan täcks i övrigt av artfattiga mjukmattekärr som övergår i hjortronmosse mot kanterna. Vid Rudtjärnen i sydväst finns dock inslag av rikarter som gyllenmossa och ullsäv.

Fågellivet är rikt och varierat. Vid inventeringen 1979 observerades framförallt många vadare och änder, däribland ljunpipare, storspov, småspov, gluttsnäppa, kricka och vigg. Flera par tranor häckade i området och bland skogsfåglarna observerades dalripa och tjäder.

De skogbevuxna delarna av myren utgörs mest av tallmosse. Där Skåpbäcken rinner upp finns ett märkvärdigt område där talltorrakorna står tätt ute på myren. En massdöd har inträffat i denna yta för ett antal år sedan, kanske har tallarna dränkts av en bäverdamm. Längre nedströms längs bäcken finns nämligen dammbyggnationer och färska bävergnag på flera björkar.

En blandsumpskog är belägen i områdets smalaste del och sträcker sig mellan de två stora sjöar som utgör gräns mot väst och nordost. Här har kransrams påträffats för ett antal år sedan, en relativt sällsynt art som annars framförallt växer i lundar, lövängar och örtrika fjällskogar.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Målsättningen är att våtmarkerna ska bibehållas i ett opåverkat tillstånd med ett fortsatt rikt fågelliv.

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- *Arealen av respektive naturtyp ska bibehållas eller öka. Högst prioriterade är de områden som utgörs av aapamyr samt de äldsta urskogsbestånden av västlig taiga.
- *I de områden som utgörs av aapamyr bibehålls eller ökar täckningsgrad av de hydromorfologiska strukturerna strängar, lösbotenflarkar, mjukmattegol, flarkgölar och gölar.
- Våtmarker och sumpskog påverkas ej av dikning.

- *De typiska fågelarterna storspov, småspov, ljungpipare, gluttsnäppa, trana, gräsand och kricka ska häcka i objektet.

*indikerar att målet är hämtat från områdets bevarandeplan.

Skötselåtgärder

Igenläggning eller dämning av diket genom sumpskogen. Igenläggning eller dämning av diken i anslutning till myren. I övrigt fri utveckling såvida inte uppföljning visar att skötselåtgärder behövs för att bevara naturvärdena.

Skötselområde 2: Skogsvärdekärnor och annan mogen skog, 90 ha

Beskrivning

Den mest värdefulla skogen inom området är den gammeltallskog som finns på några av de mindre myrholmarna samt längs kanten av en av de större fastmarksholmarna.

Det finns också bestånd med tallskog och barrblandskog som har vissa naturvärden, men där de riktigt gamla träden och torrakorna saknas till följd av mänsklig påverkan, liksom bestånd där påverkan varit så stark att naturvärden saknas idag. Mossor, lavar och svampar är överlag dåligt eftersökta i detta område, vilket gör att man kan anta att fler arter bör föras till artlistan.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Målsättningen är att gammeltallskogen ska behålla sina höga naturvärden. De mer påverkade bestånden ska på sikt få samma karaktär som den gammeltallskog som finns idag (redovisad som skogsvärdekärna på beslutskartan). Detta innebär att det ska finnas gamla tallar och stående död tallved av god kvalitet.

Enstaka exemplar av arter knutna till granlågor har hittats i barrblandskogen, ullticka, stjärntagging och rynkskinn. Dessa arter kommer, åtminstone tillfälligt, att missgynnas av en bränning. Eftersom detta naturreservats skogsvärden till största delen är kopplade till gammal tallskog, bör dock detta inte hindra att bränningar utförs även i barrblandskogen.

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppfyllda:

- *Arealen av respektive naturtyp ska bibehållas eller öka. Högst prioriterade är de områden som utgörs av aapamyrs samt de äldsta urskogsbestånden av västlig taiga.
- Gamla tallar (>200 år) finns med minst 30 st/ha.
- *I de områden som utgörs av västlig taiga ska död ved finnas med minst 10 m³/ha.
- Stående död ved av god kvalitet finns med minst 10 torrakor eller högstubbar(>1,5m)/ha.
- Graninslaget överstiger 30% av grundytan på max 20 ha av den totala skogsarealen.

*indikerar att målet är hämtat från områdets bevarandeplan.

Skötselåtgärder

Bränning

De mer påverkade bestånden ska restaureras genom bränning eller bränningsefterliknande åtgärder. Lämpliga mål för bränningen kan vara att:

- bibehålla eller skapa en naturligare beståndsstruktur.
- främja bildning av torrakor av god kvalitet genom att skada tallar i varierande grad för att initiera impregnering av veden.
- skapa brandljud.

Vid bränning ska målsättningen vara en hög överlevnad (>75%) av gamla tallar (>200 år) då dessa utgör en brist i landskapet i stort. Gränser för bränning ska så långt som möjligt utnyttja naturliga brandhinder, dessa kan dock förstärkas tillfälligt. Transporter av material m.m. får inte skada myrmarkerna. Efter bränning ska föryngring ske på naturlig väg.

Eventuell bränning ska i regel ej föregås av avverkning av träd. Undantag kan göras i likåldriga bestånd med låga naturvärden, där dagens beståndsstruktur gör det svårt att skapa önskad variation med enbart bränning som redskap. I sådana fall kan partiella uttag användas för att skapa heterogenitet i beståndet. GROT måste forslas bort före bränning för att minska brandens intensitet.

Om lövuppslaget blir särskilt stort kan stängsling övervägas. Ett övervägande bör då göras av om fågellivet kan påverkas negativt av stängslingen, och åtgärder bör vidtas för att minska denna eventuellt negativa påverkan.

Löpande skötsel

Bränning av respektive yta med 50-150 års mellanrum såvida inte studier av brandhistorik visar på annat intervall. I första hand ska ytor som påverkats mer av skogsbruk brännas, men även skogsvärdekärnorna bör så småningom brinna för att behålla de höga värden som är knutna till tallskog. Bränningsplanering bör ta hänsyn till den regionala bränningsstrategi som länsstyrelsen tar fram under 2006-07. Förslag till bränningsområden finns avgränsade på bifogad karta (bilaga 2). Inför en bränning måste dock tilltänkt bränningsområde besökas i fält för att slutgiltigt avgöra lämpligheten.

Skötselområde 3: Ungskogar och hyggen, 38 ha

Beskrivning

Inom området finns flera gamla hyggen där det idag växer 15-årig tall-, gran- och contortaungskog. En del holmar hyggesbrändes under tidigt 90-tal.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Utvecklingsmarken ska utvecklas till en variationsrik skog med avseende på åldersfördelning och skiktning. Lövinslag är positivt. På lång sikt ska denna skog övergå till skötselområde 2.

Det är gynnsamt tillstånd när följande kvalitetsmål är uppnådda:

- Bestånden uppvisar variation med avseende på åldersfördelning, luckighet och skiktning.
- Brandljud finns i minst 10 stammar/ha.
- Graninslaget överstiger 30% av grundytan på max 20 ha av den totala skogsarealen.
- Inga exotiska trädslag inom området.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Contortaplanteringen ska avvecklas. Bränning kan ha oönskad effekt, dvs. skapa en mycket tät föryngring av contorta. Därför är sannolikt röjning och bortforsling det säkraste alternativet, även om röjning och bränning av riset på plats teoretiskt sett bör fungera. Området närmast fornlämningarna får ej brännas, då detta kan påverka dem negativt. Att contortaplanteringen är dikad kan försvåra bränning, genom att torvtäcket kan glöda under lång tid. Ställningstagande till huruvida området ska brännas efter att contortan avlägsnats bör kanske avvakta igenläggning av dikena.

Övriga ungskogar kan brännas första gången när de klenare tallarna nått över 5 cm i diameter. Bränningar ska följa de riktlinjer som finns för skötselområde 2.

Målsättningen med bränning bör i dessa bestånd framförallt vara att:

- Skapa variationsrika bestånd med avseende på åldersfördelning, luckighet och skiktning.
- Skapa brandljud.

Löpande skötsel

Bränning på samma yta med 50-150 års mellanrum såvida inte studier av brandhistorik visar på annat intervall. Bränningsplanering bör ta hänsyn till den regionala bränningsstrategi som länsstyrelsen tar fram under 2006-07. Förslag till bränningsområden finns avgränsade på bifogad karta (bilaga 2). Inför en bränning måste dock tilltänkt bränningsområde besökas i fält för att slutgiltigt avgöra lämpligheten. Området närmast fornlämningarna får ej brännas, då detta kan påverka dem negativt.

Skötselområde 4: Friluftsliv

Beskrivning

En skoterled passerar området från norr till söder. I övrigt finns inga anordningar för friluftslivet. Venjans motorklubb har dock planer på att bygga en slogbod i anslutning till skoterleden i områdets nordligaste del.

Den stig som finns på lantmäteriets kartor går idag till stora delar inte att återfinna i terrängen.

I övrigt finns inga anläggningar för friluftslivet inom området.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där går att få både via informationstavlor på plats och via länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Information om reservatet bör placeras vid de tre ingångarna till reservatet; dammen som ansluter i norr, vändplanen strax utanför reservatet i öster och vid vägen som går in i reservatet från väster (se skötselkartan).

Parkering är lämplig vid vändplanen strax utanför reservatet i öster under förutsättning att markägaren godkänner detta. Även vid vägen som går in i reservatet från väster kan parkering ordnas. I annat fall bör den vägen stängas för allmänheten och ej underhållas. Den kan dock utnyttjas för förvaltningsåtgärder och uttransport av skjuten älg.

Den stig som är markerad på lantmäteriets kartor kan markeras i terrängen. Spångning är nödvändig över blöta partier. Stigen bör dras om så att den inte går igenom contortaplanteringen, utan intill myrkanten väster om. Efter bränning och andra restaureringsåtgärder bör information om åtgärderna finnas vid parkeringarna och gärna också längs stigen.

Om trafiken längs skoterleden visar sig orsaka störningar på växt- eller djurlivet i reservatet bör leden dras om.

Löpande skötsel

Vid behov underhåll av parkeringsplatser, informationstavlor och andra eventuellt tillkommande anordningar.

3 Jakt och fiske

Jakt begränsas enligt föreskrifterna till älg, rådjur, räv, hare, orre, tjäder, vildsvin och mink. Älgdragare eller andra fordon för uttransport av älg får användas under förutsättning att markskador inte uppkommer. Särskilt myrmarkerna är känsliga för körspår som kan ha en utdikande effekt. Jaktpass får endast byggas av naturmaterial. Presenning och liknande kan användas tillfälligt under älgjakten, men ska tas med hem efter avslutad jakt.

Fiske får bedrivas i reservatet, men fiskevårdande åtgärder som strider mot reservatsföreskrifterna, t.ex. utsättning av fisk, får ej göras.

4 Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Vid bränningar bör särskild vikt läggas vid noggrann dokumentation av tillvägagångssätt och väderförhållanden för att erfarenheterna ska kunna användas vid kommande bränningar.

Uppföljning

Kvalitetsmål

Uppföljning av de kvalitetsmål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Uppföljning inom ramen för Natura 2000 kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Uppföljning av kvalitetsmål i bevarandeplaner utförs av länsstyrelsen inom ramen för uppföljning av skyddad natur vilket omfattar ett urval reservat med olika naturtyper, men kan även utföras inom ramen för uppföljning av kvalitetsmål i skötselplaner.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, men ledas av funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp genomförda skötselåtgärder.

5 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Informationstavla	Vändplanerna öster och väster om reservatet, samt norra bron över dammen. Information om föreskrifter vid skoterledens infart från söder.	1
Borttagande av contorta.	Contortaplanteringen i nordöstra delen av området.	1

Bränning i utvecklingsmark	Enligt bifogad bränningsområdeskarta.	1
Led – uppmärkning och spångning	Längs stigen som är markerad på gröna kartan, men utmed myrkanten istället för genom contortaplanteringen.	2
Igenläggning av diken	I sumpskogen samt i contortaplanteringen.	2
Bränning i värdekärna	Enligt bifogad bränningsområdeskarta.	3
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter utförd åtgärd.	
Uppföljning av kvalitetsmål	Enligt tidsplan för uppföljning i respektive naturtyp.	

Bilagor:

Bilaga 1: Skötselkarta

Bilaga 2: Karta över möjliga bränningsområden